

Izhaja vsak četrtletnik in velja za poštnino vred ali v Mariboru a pošiljanjem na doma za celo leto 32 Din, pol leta 18 Din, četrt leta 8 Din. Izven Jugoslavije 64 Din. Naročnina se pošlje na upravnništvo »Slov. Gospodarja« v Mariboru, Koroska cesta št. 5. — List se dopušlja do odpovedi. Naročnina se plačuje naprej. Tel. interurban 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru, Koroska cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravnništvo sprejema naročnino, laserate in reklamacije. Cene inseratov po dogovoru. Za večkratne oglase primeren popust. Neupravitelne reklamacije so poštnine proste. Čekoval račun poštnega urada Ljubljana 10.603. Telefon interurban 113.

9. številka.

Maribor, dne 3. marca 1927.

61. letnik.

SLS za kmeta.

Ko so pri zadnjih volitvah naši zavedni volilci šli v boj za zmago SLS, so vedeli, da delajo za edino pravo priateljico kmetijskega stanu. In niso se varali. Tisti so se pač varali, ki so govorili, kaj boš šel volit, saj vse skupaj nič ne pomaga, pa so ostali doma. In teh je bilo ravno na kmetih veliko! Danes pa lahko sporočamo, da je SLS že v kratkem času po volitvah dosegla za kmeta zelo veliko, kar se že zdaj pokaže, dalekosežnejše uspehe bomo pa še le videli. Zato preberite te-le tri točke, pa jih nasprotnikom SLS pokažite, pa tudi onim omahljivcem, ki preveč radi na dan volitev za pečko sedijo, da bodo videli delo SLS za kmeta.

Takojšna pomoč zoper metljivost.

Takoj po prvih sejah v oblastno skupščino v Mariboru, ko so dokončale razne volitve predsedstva in odborov, je prišel v pretres nujen predlog poslancev SLS ljutomerskega okraja, da se naj takoj preide na pomoč onim v celi oblasti, ki jim je živina zbolela radi metljivosti. Vsa oblastna skupščina brez razlike strank je priznala nujnost te odločitve. Sklenilo se je, naj oblastni odbor takoj odredi, da bodo živinozdravniki pregledali živino, da bodo dali na razpolago zdravila. Oblastna skupščina pa bo poravnala vse stroške za živinozdravnike, za zdravila pa polovico do treh glav živine v enem hlevu. Če pa ima kak mal posestnik ali kmetijski delavec le eno govedo, pa ni obrtnik ali stalno nastavljenec, se mu tudi zdravilo da brezplačno. Upamo, da bo mogoče ta ukrep čimprej izvršiti in da ne bo nobene ovire, da se bo lahko čimprej pomagalo našemu kmetu, da najprej rešimo to, kar se še rešiti da. Kmetijski minister dr. Kulovec je v ponedeljek poslal 70.000 Din za zdravilo »Distol«, ki ga naj živinozdravniki po mariborski oblasti takoj uporabijo zoper metljivost. Dr. Kulovec je mogel to doseči na prošnjo naših poslancev, ker je hotel in je tudi rad pomagal našemu ljudstvu. Pod prejšnjo »seljaško« vlado Radiča in Pucelja pa še odgovora ni bilo iz Beograda, kaj šele denarja.

Galica, žveplo in čilski soliter — carine prosto!

Naše vinogradništvo zelo trpi na tem, da mora uporabljati visoko zacarinjeno galico in druge potrebščine. Na vse prošnje, ki smo jih pošiljali na prejšnjo »seljaško« vlado, se ni dalo odgovora. Na kmeta se nihče ni oziral. Zdaj pa imamo v kmetijskem ministristvu g. dr. Kuloveca kot ministra, poslanca SLS. Ta je te dni odredil in pri ministrskem svetu dosegel, da se bo smela galica, žveplo in čilski soliter uvažati carine prosto. Naš kmet ve, kaj to pomeni, če se mu pri nakupovanju potrebščin zniža strošek pri 1 kg za več dinarjev, skupno pa na stotine dinarjev. Naš kmet-vinogradnik pa bo tudi vedel, kdo je bil tisti, ki mu je to oskrbel in bo zato zvesto podpiral SLS v njenem zvestem delu za kmeta.

Davčne eksekucije — prenehajo.

Glavni vodja davčne uprave v Sloveniji je delegat dr. Šavnik v Ljubljani, pristaš samostojne demokratske stranke. Da bi otežkočil stališče SLS, ki je v vladi, je izdal na davčne urade tajna navodila, naj se davki z vsoto strogostjo izterjajo. Za to njegovo početje pa so izvedeli poslanci SLS. In ti so zdaj pri finančnem ministru protestirali. Uspeh tega pa je bil, da je finančni minister takoj poslal vsem delegacijam, tudi dr. Šavniku v Ljubljano, poziv, da se znanprej ne sme noben davčni zaostanek izterjavati z eksekucijami, razven tam, kjer bi bila nevarnost, da bi se

izgubil ves znesek, kar pa pri kmetu, ki ima zemljo, s katero ne more niti preko meje, ne pride v poštev. Tako torej bo moral tudi dr. Šavnik v Ljubljani odviti davčni vijak v tem oziru, kakor tudi še v mnogih drugih, ker so določene v finančnem zakonu še druge davčne olajšave, ki jih bo treba uveljaviti.

Tako torej dela SLS za kmeta in s tem za ves naš narod. Kajti, če bo kmet imel in bo lahko gospodaril in živel, bo imel trgovce, obrtnike, bo imel tudi uradnik in industrijec. Kmeta je treba pred vsem podpreti. To je začela delati SLS takoj, ko je prišla v vlado, kjer je preje dolgo sedel g. Pucelj in seljaški ministri, ki pa v dolgih mesecih niso dosegli toliko kot en naš minister v enem dnevu. Naši poslanci zaslužijo, da jih v njihovem delu podpiramo s tem, da skrbimo zato, da izve naše ljudstvo za njihovo delo (zato razširite »Slovenskega Gospodarja«, op. ur.), da stoji ves narod kot en mož za njimi zdaj, pa tudi ob času volitev. Kajti zaupanje naroda, ki ga je SLS dobila pri volitvah, je tista moč, na kateri sloni njen vpliv in uspehi njenega dela za narod.

Da bomo nasprotnike poznali!

»Kmečka politika«, tako jo opisuje »Kmetijski list«, ne sloni ne na srbstvu ali na hrvatstvu, niti na slovenstvu. Dostaviti moramo: Kmetijska politika, kot jo vodi Radič in njegovi slovenski hlapci, pa ne sloni poleg drugega tudi ne na kmetu, ki tej pokvarjeni gospodi (besede iz »Kmet. lista«) ne verjamejo nič.

Voditelj kmetov — socialist Prepeluh. Dobro se še spominjamo lista, ki ga je Prepeluh izdal: »Avtonomist«. V tem listu je vsakokrat imel prevrjene vagone Puceljeve železnice naslikane, da se je tako iz Pucelja norčeval. Zdaj pa so se ti vagoni na drugo stran prevrnil, pa je Prepeluh postal celo Puceljev prijatelj in duhovni vodja samostojne kmetijsko-radičevske stranke v Sloveniji. Do zdaj je prevračal vagone, zdaj pa kozle, kmetje pa se mu le smeji!jo!

Radič se zna prav imenitno pretepavati. Ko se je v Zagrebu začelo zborovanje oblastne skupščine, so se Hrvati sprli. Pa je Radič sam planil nad nekega dr. Hanžeka, pa ga je daval in končno iz dvorane vrget. Tudi Slovenecem je napovedal ofenzivo. Pa tu si bo moral rokave dobro zavibati.

»Drobtine«, pravi »Kmetijski list«, da so to, kar dosega SLS. Dobro, dobro! Mi pa vprašamo, kaj je neki Pucelj delal, da se teh drobtin ni prinesel? Ali je še drobtine moral kot ubogi hlapec pustiti v Radičevi malhi?

Pribečevič je zapustil lasten brat. Pribečevič je s svojo politiko prišel že tako daleč, da ga njegovi najzvestejši zapuščajo. Zdaj je iz njegove stranke izstopil celo njegov lasten brat Milan. Zerjav pa mu je še zvest, z njim pa še oni zaslepljeni Slovenci, ki capljajo za Zerjavom.

O nebesih in nebeskem kraljestvu govori porogljivo dr. Zerjav v zadnji »Domovini«. On je bil že v nebesih, dokler je sedel v vladi, pa zdaj so ta vrata zanj zaprta. Naj se poboljša, pa se naj začne pripravljati, da bo tudi on enkrat prišel v prava nebesa, iz našega ljudstva pa, ki veruje v posmrtno življenje, se pa ni treba norčevati.

Demokrati prinesli nagega človeka v nar. skupščino. Kaj takega zmorejmo le demokrati! Zgodilo se je takole: V Beogradu v neki kavarni so se skregali neki demokrat in neki radikal. Potem pa so se na ulici stopili, pri čemer jih je demokrat dobil prav občutno z bikovko. Kakor ne odobravamo pretepov, tudi političnih ne, moramo pa vendar še posebno obsojati, kar so demokrati drugi dan napravili. Privlekli so tistega pretepenega demokrata v narodno

skupščino, tam so ga do nagega slekli in nesli k predsedstvu vlade, pa kazali njegovo klobasasto telo po vsej dvorani. Niti med divjimi narodi se taka surovost ne dogaja, ko so jo demokrati v tem slučaju. S takimi ljudmi je pač vsako resno delo popolnoma nemogoče. In kdo še take ljudi podpira? Kdor voli za nje. Kdor bere njihovo časopisje kot »Jutro« in »Domovino«.

Zoper duhovnike se je zopet dvignila zadnja številka »Domovine«, zakaj da se tudi pečajo s politiko itd. V istem odstavku pa sama pravi, da so duhovniki ravno tako državljani kot vsi drugi. Torej imajo pravico, da volijo, da agitirajo kot vsi drugi. Ker pa imamo v našem političnem življenju tudi take stranke kot je demokratska, pa imajo duhovniki tudi dolžnost pred Bogom in pred ljudmi, da opozarjajo narod pred temi škodljivci. Grožnja, da bodo začeli delati za pravoslavje med našim narodom, duhovnike ne bo preplašila. S to grožnjo se je »Domovina« zopet pokazala, kako skrbi za vero. Zato »Domovino« ven iz krščanskih hiš!

Državna politika.

V NAŠI DRŽAVI.

Boj proti Maksimoviču, notranjemu ministru, je zavzel ves teden političnega življenja. Opozicija, posebno Radič in samostojni demokrati, so mislili, da bodo v tem boju strmoglavili vlado. Ni jim šlo za drugega kot le za to, saj so ravno s tem Maksimovičem sami sedeli v vladi in z njim, oziroma na njegov račun pa sami vršili nasilja. Da ta boj ni bil resen, se kaže v tem, da so demokrati nagega človeka po narodni skupščini nosili in s tem hoteli doseči uspeh. Radičevci pa so doživeli blamažo, da so vsi govorniki odpovedali svoje govore, ker je njihov član Basariček govoril za Maksimoviča. Glasovanje, ki se je vršilo za obtožbo Maksimoviča, je izpadlo: od 286 glasov je bilo 152 proti obtožbi in 134 za obtožbo. Samostojni demokrati in radičevci bi si pač lahko to blamažo prihranili.

Kako sedanja vlada dela. Naš minister dr. Kulovec je dosegel, da se bodo že te dni začele predpriprave za regulacijo naših rek v vsej državi, ker bo hipotekarna banka posodila v ta namen 50 milijonov dinarjev.

Za popravilo cest se pripravlja velikopotezno delo: najetje posojila 500 milijonov dinarjev. S tem, da se bodo ceste popravljale, se bode zmanjšala tudi brezposelnost, ljudje bodo nekaj zaslužili, naše cestne zveze pa bodo izboljšane.

Zadolžene kmetije se bodo rešile. Po posebnem zakonu se bo skrbelo, da se rešijo kmetije, ki so preveč zadolžene, na ta način, da bo kmet dobil prav poceni kredit na razpolago. Tako dela sedanja vlada. Dela modro, dela hitro. Ljudje pa pravijo, hvala Bogu, da je tako, zdaj upamo, da sčasoma pridemo v boljše razmere.

Kralj se živahno zanima za delovanje sedanje vlade in predsednik Uzunovič mu mora redno poročati. Tudi na najvišjem mestu se odobrava velikopotezno delo sedanje vlade.

Napadi na škofa dr. Jegliča in slovensko duhovščino, ki jih je povzročil Pavle Radič preteklo soboto v narodni skupščini, so razkrinkali pred Srbi demagoško početje, s katerim so dozdaj slepomišlili Zerjav, Pribečevič in Radič glede klerikalizma. Srbi so spoznali, da je bil to le bav-bav, pred katerim se naj le tresejo brezverski demokrati in radičevci, pravoslavni Srbi pa se ni treba. Pavle Radič si je s temi napadi le slabo uslugo naredil.

Kakšno čast je imel Sobek Javorcaž.

Poljski spisal Kazimir Przerwa-Tetmajer; preložil Al. Benkovič.

On pa je stal med ljudmi, kakor oslepel od iskrečje svetlobe solnca, ki je tam za zidom tonilo za robom zemlje. Častnik mu je olajšan in miren potrkal z roko po rami in rekel: »Vrl dečko!« Ljudje so vzklikali nad neverjetno urnostjo in še bolj nad tem, da je Sobek skočil nazaj na dvorišče jetnišnice. On pa ni slišal nič. Nazadnje je šele ališal besede:

»Ali že do'go sedi?«

»Mesec dni.«

»Ali je dosti dobil?«

»Dvajset let?«

»Pa ni pobegnil?«

Sobek se je ozrl na tistega, ki je govoril. Majhen, mozolčast fant, oblečen, kakor se nosijo okrog Gdova, je gledal nanj z bledimi očmi in z izrazom nenavadno posmehljivega strmenja. Gledal je nanj kakor na človeka, ki se mu mora vsak čuditi zaradi njegove neumnosti in ki ga človek zaradi te nezasišane neumnosti ne more drugače kot zaničevati. Sobek Javorcaž je mozolčastega fanta pogledal v oči.

Gorali so Sobka obstopili, vsi, ki so bili na Višniču.

»Sobek! Vrl dečko si!«

»Tega bi ne bil storil niti rajni Košla Gornji.«

»Kdo drugi tudi ne!«

»Sam častnik je odprl usta za hip.«

»Morda ti zato odpusti nekaj let.«

»Kaj takega tu še nihče ni videl.«

»Kako bi neki?«

»Ali so kje taki ljudje, kot smo mi? Kaj?«

»Hej! Nikjer jih ni takih, kot smo mi s Podhala.«

»Ej! Nihče izmed nas ni kos Sobku!«

Obstopili so Sobka. Bilo jih je pet ali šest, sami zločinci in razbojniki. Ponosni so bili na Sobka.

»Ej, to bi bila banda, mi pa oni!« je rekel koščeliski razbojnik drugemu Koščeliščanu.

»Ej, res bi bila, pa kakšna!«

»Misliš sem, da so pri nas v Koščeliskah najvrlejši fantje.«

»Ej, tudi drugod jih je kaj. Saj tudi Janošik ni bil iz Koščelisk, marveč nekje s Spiža.«

»Kaj boste vi, Koščeliščani? Kaj pa Matej iz Zakopanih? In Mijalkov Jendrek?«

»In novobilski Valek? Podžični iz Bjalk? ...«

»Hej! V Koščeliskah pa je le ...«

Bila je temna noč. Vsi so spali. Čeprav si oči izpahneš, ne vidiš drugega kot črne sence na nebu, sveta sploh ne vidiš. Dež je kar rjul, bilo je grozno. Tema je v celici; Sobek je videl samo dvojico oči pohabljenega fanta iz Gdova. Mučilo so ga, kamor se je obrnil, gledale so ga srepo, izrazito, stalno.

Sobka jih je bilo sram; zdaj se jih je celo bal.

Fant je sedel v drugem krilu, na koncu poslopja, in je zdaj res spal na prični z zatisnjenimi očmi. Oči pa so skozi zid in čez dvorišče gledale Sobku v dušo. Ta se je krčilo in zvižala pod njih pogledi, skrivala se je, a ni mogla uteči.

Nozdrvi, ki so že dihale prosti zrak s sveta, oči, ki so že gledale prek obzidja v svet, kakor da so dobile zobe in

grizle in trgale Sobkovo dušo. Dve blede, izraziti, srepi zenici fanta iz Gdova sta se vbadali v njegovo dušo čez dalje globoče.

Bil je gori! Na zidu! ... Samo en skok! ... Še veter bi ga ne bil dohitel! Zdaj bi bil že čez ogrsko mejo!

Sobku se je zdelo, kakor bi mu nekaj žvižgalo okoli ušes, kakor njegova lastna cjupaga, krožeča mu veselo okrog glave v blaznih vrtincih s polno silo. Tam nekje v lešu pod Srednjim vrhom ali pod Džumbirom sede njegovi bratje tovariši, skrčeni kakor risi. Dolgolasni velikan Jan Sliva iz Vihodne, Jendrek Migac iz Bustrika, Joško Papež izpod Bele gore, Joško Stanik iz Koščelisk, Loreno Gavranjec iz Pospadov ... Tam sede okrog ognja in pojo polglasno grozopolno rokovanjsko koračnico. Pojo pesem, o kateri nihče ne ve, kdaj in kdo jo je zložil, ob kateri smreke trepetajo in se bude orli, speči na vejah, ter v temi šume s peruti, oslepleli, jezni, preplašeni. Tam pojo, a ni ga, ki bi jim pri tem igral na gosli. kajti on, Sobek Javorcaž je bil takrat na Višniču. Na Višniču — on, o katerem so dečki govorili: »Divjega kozla laže s pestjo zgrabiš za parklje, nego bi ujel Sobka Javorcaža.«

Pred očmi so mu zamigljale gore, prišlo je kakor nenadna toča spomladi, ki se utrga s skalovja. Tu zeleni cela dolina, tam voda igra v jezercu, tam meketajo bele ovce, žvenkljajo kruguljčki in medni zvončki — vse zveni, zvonci in se giblje po poljanah. Tam pojo pastirji, tam pastirice, tam in tam katera zavriska z višine: »Juhuhuhu!« Tam ji zopet odgovorja pastir izpod čeri: »Ho!ho!« Tam na gosli in kobze*), na vrbove piščalke, na dolge, daleč glaseče se trobe igrajo pastirji, ovčarji in volarji. V planinski koči plapolajo ogenj, pastir pleše in bje s petami, da

*) Nekaka lira s tremi strunami. — Op. prel.